

Bryssel 2.7.2014
COM(2014) 398 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Kohti kiertotaloutta:
jätteetön Eurooppa**

{SWD(2014) 206 final}
{SWD(2014) 211 final}

Kohti kiertotaloutta: jätteen Eurooppa

1. Johdanto: kiertotalous kestävän kasvun tukena

Tällä hetkellä taloudessamme hukataan hyödyllisiä materiaaleja. Rajallisten ja niukkojenkin resurssien kysyntä ja niistä käytävä kilpailu lisääntyvät jatkuvasti, ja resursseihin kohdistuvat paineet huonontavat entisestään ympäristön tilaa ja lisäävät sen haavoittuvuutta. EU:n talous ja sen ympäristön suojeleminen voisivat hyötyä siitä, että näitä resursseja käytetään paremmin. Teollisesta vallankumouksesta lähtien talouksiemme kasvun malliksi on muotoutunut "take-make-consume and dispose" eli "ota, valmista, kuluta ja hävitä". Tämä lineaarinen malli perustuu oletukselle siitä, että käytettävissä on aina runsaasti resursseja, jotka voidaan hankkia helposti ja hävittää halvalla. Nyt ymmärretään yhä suuremmassa määrin, että tämä ajattelutapa uhkaa EU:n kilpailukykyä.

Siirtyminen kohti kiertotaloutta on välttämätöntä, jotta voimme toteuttaa älykkääseen, kestäväan ja osallistavaan kasvuun tähtäävän Eurooppa 2020 -strategian yhteydessä esitetyn EU:n resurssitehokkuusohjelman.¹ Resurssitehokkuuden parantaminen entistä enemmän ja kestäväällä tavalla on mahdollista, ja tästä voitaisiin saada merkittäviä taloudellisia etuja.

Kiertotaloudessa tuotteiden lisäarvo säilytetään mahdollisimman pitkään, ja siinä eliminoidaan jäte. Kiertotaloudessa resurssit säilytetään taloudessa silloinkin, kun tuote on saavuttanut käyttöikänsä lopun, jotta ne voidaan käyttää yhä uudestaan tuottavalla tavalla, ja siten saavutetaan lisäarvoa. Siirtyminen kiertotalouteen edellyttää muutoksia koko arvoketjussa aina tuotteen suunnittelusta uusiin liiketoiminta- ja markkinointimalleihin sekä uusista tavoista, joilla jäte muunnetaan resurssiksi, uusiin kulutuskäyttäytymisen malleihin. Tämä edellyttää täyttä systeemistä muutosta sekä innovointia, joka liittyy paitsi teknologiaan myös organisaatioihin, yhteiskuntaan, rahoitukseen ja politiikkaan. Jopa kiertotalouteen jää joitakin lineaarisuuden osia, koska siinäkin tarvitaan ensimateriaaleja ja jäännösjäte on hävitettävä.

Teollisuus on jo tietoinen eduista, joita liiketoiminnalle koituu resurssitehokkuuden parantamisesta. Arvioiden mukaan arvoketjun eri osissa toteutettavilla resurssitehokkuuden parannuksilla raaka-ainepanosten tarvetta voidaan vähentää 17–24 prosenttia vuoteen 2030² mennessä. Resurssien paremmalla käytöllä teollisuus voisi saavuttaa 630 miljardin euron säästöt vuodessa³. Liiketoimintalähtöiset tutkimukset, jotka perustuvat tuotetason mallinnukseen, osoittavat, että EU:n teollisuus voi kiertotalouteen perustuvien lähestymistapojen avulla saavuttaa merkittäviä materiaalikustannusten säästöjä. Lisäksi on mahdollista kasvattaa EU:n BKT:tä jopa 3,9 prosentilla⁴ luomalla uusia markkinoita ja uusia tuotteita sekä luomalla arvoa yrityksille. Näin ollen ei ole yllättävää, että yritykset pyrkivät jatkuvasti parantamaan resurssien hallintaa. Tätä hidastavat kuitenkin erilaiset markkinaesteet.

Korkean tason Euroopan energiatehokkuusfoorumi⁵, jossa ovat mukana hallitukset, yritykset ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt, on kehottanut ryhtymään toimiin siirtymiseksi kohti

¹ KOM(2010) 2020, KOM(2011) 21.

² Meyer, B. et al (2011) "Macroeconomic modelling of sustainable development and the links between the economy and the environment". Euroopan komission (ympäristöasioiden pääosasto) teettämä tutkimus, http://ec.europa.eu/environment/enveco/studies_modelling/pdf/report_macroeconomic.pdf

³ "Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies". Europe INNOVA (2012).

⁴ Ellen MacArthur Foundation (2012) Towards the Circular Economy: Economic and business rationale for an accelerated transition.

⁵ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/re_platform/index_en.htm.

kiertotaloutta, joka perustuu aiempaa suuremmassa määrin uudelleenkäyttöön sekä korkeatasoiseen kierrätykseen ja huomattavasti vähemmässä määrin primaariraaka-aineisiin.

Komissio laati vuonna 2011 etenemissuunnitelman kohti resurssitehokasta Eurooppaa⁶ ja esitti siinä puitteet tätä koskeville toimille sekä korosti tarvetta integroidulle lähestymistavalle, joka kattaa useita politiikan aloja ja tasoja. Etenemissuunnitelman keskeisiä ajatuksia kehitetään nyt edelleen seitsemännessä ympäristöalan toimintaohjelmassa⁷.

Siirtyminen suuremmassa määrin kiertotalousmalleihin lupaa huomattavasti valoisampaa tulevaisuutta EU:n taloudelle. Sen avulla EU voisi vastata tämänhetkisiin ja tuleviin haasteisiin, jotka liittyvät resursseihin kohdistuviin maailmanlaajuisiin paineisiin ja yhä suurempaan toimitusten epävarmuuteen. Palauttamalla resurssit tuottavaan käyttöön yhä uudestaan, vähentämällä jätettä ja pienentämällä riippuvuutta epävarmoista toimituksista voidaan suoraan parantaa kestävyys- ja kilpailukykyä. Näin puretaan taloudellisen kasvun ja resurssien käytön ja sen vaikutusten välinen yhteys ja tarjotaan mahdollisuus pysyvälle kestävälle kasvulle.

Resurssituottavuus kasvoi EU:ssa 20 prosentilla vuosina 2000-2011, mutta tämä voi johtua osittain taantumasta. Tämän tason säilyminen johtaisi vielä 30 prosentin lisäkasvuun vuoteen 2030 mennessä ja voisi kasvattaa BKT:tä jopa prosentilla. Samalla luotaisiin yli kaksi miljoonaa työpaikkaa enemmän kuin jatkettaessa toimintaa entiseen tapaan⁸. Ponnistelujen lisääminen resurssituottavuuden parantamiseksi on linjassa niiden toimien kanssa, joilla tuetaan EU:n politiikan nykyisiä tavoitteita, kuten hiilipäästöjen vähentäminen, energiatehokkuuden parantaminen, EU:n talouden uudelleenteollistaminen kestäväällä tavalla sekä raaka-aineiden saatavuuden varmistaminen, ja samalla vähennetään ympäristövaikutuksia ja kasvihuonekaasujen päästöjä.

Resurssitehokkuuden parantamiseen voidaan käyttää monia erilaisia koeteltuja toimenpiteitä, jotka ovat osoittautuneet hyödyllisiksi ja joita voitaisiin soveltaa järjestelmällisemmin. Lisäksi tarvitaan toimia sen varmistamiseksi, että muutoksilla luodaan työpaikkoja, erityisesti työllisyyttä koskevan tiedonannon sekä pk-yritysten vihreän toimintasuunnitelman⁹ perusteella.

2. Suotuisan poliittisen ympäristön luominen

Markkinat ovat tärkeä tekijä resurssitehokkuuden ja kiertotalouden edistämisessä, koska materiaaleista ja energiasta on tullut pääasiallisia tuotantopanostuskustannuksia monille yrityksille. Kuitenkin samalla kuin markkinat jo nyt edistävät muutosta, jäljellä on useita markkinaesteitä resurssien tehokkaalle ja tulokselliselle hallinnalle. Jätteen syntymisen ehkäisemisen, ekosuvunnittelun, uudelleenkäytön ja samankaltaisten toimenpiteiden avulla voitaisiin saavuttaa nettosäästöt, jotka ovat 600 miljardia euroa tai 8 prosenttia EU:n yritysten vuosittaisesta liikevaihdosta, ja vähentää samalla vuosittaisia kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjä 2-4 prosentilla¹⁰. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että markkinaesteet, jotka estävät näiden mahdollisuuksien kehittämisen, poistetaan.

⁶ KOM(2011) 571.

⁷ EUVL L 354, 28.12.2013, s. 171-200.

⁸ *Modelling the Economic and Environmental Impacts of Change in Raw Material Consumption* (2014), Cambridge Econometrics et al.

⁹ Viitteet tiedonantoihin, jotka hyväksytään samaan aikaan

¹⁰ *The opportunities to business of improving resource efficiency* (2013), AMEC et al.

Vaikka resurssitehokkuus voi hyödyttää hyvin monenlaisia aloja, se voi myös mahdollistaa sen, että EU:n yritykset hyötyvät nopeasta kasvusta ekoteollisuuden markkinoilla, joiden ennustetaan kaksinkertaistuvan vuosina 2010–2020. Kansainvälisesti resurssitehokkaille parannuksille on kysyntää hyvin erilaisilla teollisuuden aloilla.

Olemassa oleva infrastruktuuri, liiketoimintamallit ja teknologia sekä vakiintuneet käyttäytymismallit pitävät talouksia "lukittuna" lineaariseen malliin. Yrityksiltä voi puuttua tietoa, luottamusta ja valmiuksia siirtyä kiertotalouden ratkaisuihin. Rahoitusjärjestelmästä ei useinkaan saada rahoitusta investoinneille tehokkuuden parannuksia tai innovatiivisia liiketoimintamalleja varten, koska niitä pidetään riskialttiimpina ja monimutkaisina, mikä karkottaa monia perinteisiä investoijia. Perinteiset kulutustottumukset voivat myös estää uusien tuotteiden ja palvelujen kehittymistä. Tällaisilla esteillä on tapana säilyä ympäristössä, jossa hinnat eivät vastaa resurssien käytöstä yhteiskunnalle aiheutuvia todellisia kustannuksia ja jossa politiikalla ei pystytäkään antamaan vahvoja ja johdonmukaisia signaaleja siirtymiselle kiertotalouteen.

Keskeisiä tuotteita, materiaaleja ja arvoketjuja koskevan näytön perusteella komissio työskentelee sidosryhmien kanssa kehittääkseen suotuisat puitteet kiertotaloudelle käyttäen toimenpiteitä, joissa yhdistyvät järkevä sääntely, markkinapohjaiset välineet, tutkimus ja innovaatio, kannustimet, tietojenvaihto ja tuki vapaaehtoisille lähestymistavoille. Tällaiset puitteet edistävät tavoitetta kestävästä teollisesta renessanssista EU:ssa, ja niiden edellytyksenä ovat proaktiiviset kuluttajat ja yritykset. Erityistä huomiota kiinnitetään pk-yrityksiin. Kansainvälisesti EU:n olisi työskenneltävä tiiviisti muiden kumppaneiden kanssa sekä monen- että kahdenvälisellä tasolla, jotta varmistetaan kiertotalouden käsitteen mahdollisimman suuri vaikutus.

Komissio aikoo:

analysoida edelleen merkittävimpiä markkinoiden ja hallinnon puutteita, jotka hidastavat materiaali-jätteen syntymisen ehkäisemistä ja sen uudelleenkäyttöä, ottaen huomioon materiaalityyppien ja niiden käyttötapojen moninaisuuden. Tarkoituksena on luoda suotuisat poliittiset puitteet resurssitehokkuuden parantamiselle EU:n tasolla.

2.1. Kiertotalouden suunnittelu ja siihen liittyvä innovointi

Kiertotalouden lähestymistavoissa jäte "suunnitellaan pois". Siihen liittyy tyypillisesti innovointia arvoketjun kaikissa vaiheissa sen sijaan, että nojaututtaisiin pelkästään ratkaisuihin tuotteen elinkaaren lopussa. Näihin lähestymistapoihin voivat kuulua esimerkiksi seuraavat:

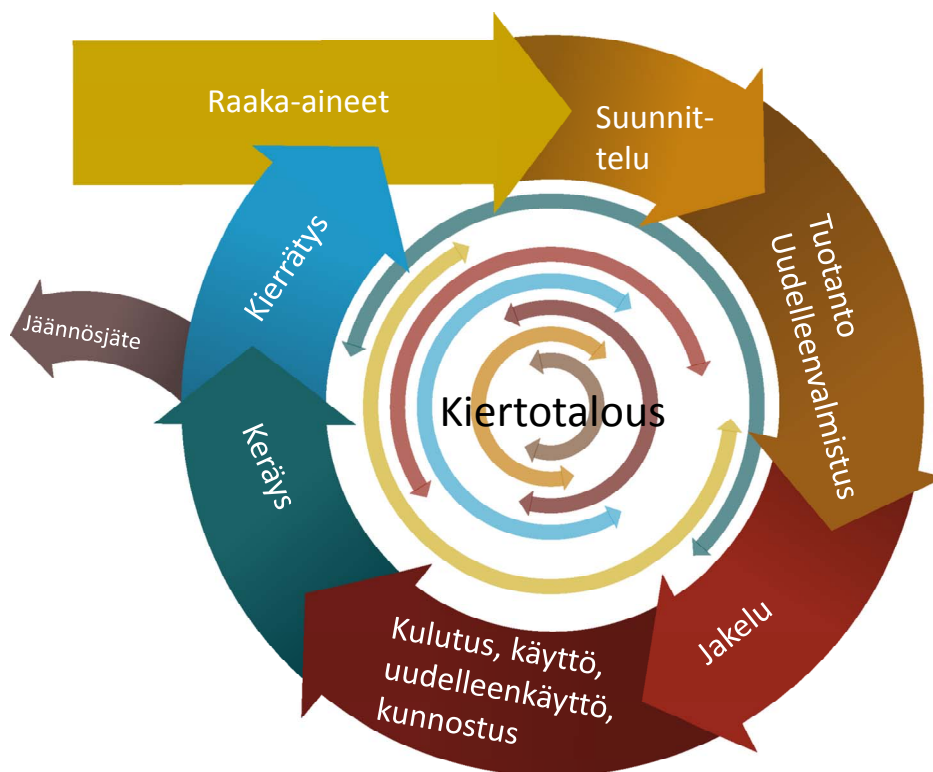
- vähennetään tietyn palvelun tarjoamiseen tarvittavien materiaalien määrää (keventäminen);
- pidennetään tuotteiden käyttöikää (kesto);
- vähennetään energian ja materiaalien käyttöä tuotanto- ja käyttövaiheissa (tehokkuus);
- vähennetään vaarallisten tai vaikeasti kierrätettävien materiaalien käyttöä tuotteissa ja tuotantoprosesseissa (korvaaminen);
- luodaan markkinoita uusioraaka-aineille (standardien, julkisten hankintojen jne. perusteella);
- suunnitellaan tuotteita, jotka ovat helppoja huoltaa, korjata, päivittää, valmistaa uudestaan tai kierrättää (ekosuunnittelu);
- kehitetään tämän osalta tarvittavat palvelut kuluttajia varten (huolto- ja korjauspalvelut jne.);
- tarjotaan kuluttajille kannustimia jätteen vähentämiselle ja jätteiden korkeatasoiselle erottelulle;
- tarjotaan kannustimia erottelulle ja keräysjärjestelmille, joiden avulla minimoidaan kierrätyksen ja uudelleenkäytön kustannuksia;

helpotetaan toimien ryhmittelyä, jotta estetään se, että sivutuotteista tulee jätettä (teollinen symbioosi); ja

pyritään antamaan kuluttajille laajempi ja parempi mahdollisuus vuokrata, lainata tai jakaa palveluja vaihtoehtona tuotteiden omistamiselle, mutta turvataan samalla kuluttajien edut (kustannusten, suojelun, tiedotuksen, sopimusehtojen ja vakuutusnäkökohtien jne.) osalta.

Tärkeä lähtökohta on tuotantoprosessien, tuotteiden ja palvelujen suunnittelu. Tuotteet voidaan suunnitella uudestaan niin, että niitä voidaan käyttää kauemmin, korjata, päivittää, valmistaa uudelleen tai lopulta kierrättää sen sijaan, että ne heitetään pois. Tuotantoprosessit voidaan perustaa suuremmissa määrin tuotteiden ja raaka-aineiden uudelleenkäyttöön sekä luonnonvarojen korjauskapasiteettiin, kun taas innovatiivisilla liiketoimintamalleilla voidaan luoda uusi suhde yritysten ja kuluttajien välille.

Seuraava kaavio osoittaa yksinkertaistetulla tavalla kiertotalouden keskeiset vaiheet. Kukin vaihe tarjoaa mahdollisuuksia vähentää kustannuksia ja riippuvaisuutta luonnonvaroista, lisätä kasvua ja työpaikkoja sekä rajoittaa jätettä ja haitallisia päästöjä ympäristöön. Vaiheet ovat kytköksissä toisiinsa, koska materiaaleja voidaan käyttää kaskadiperiaatteen mukaisesti, esimerkiksi seuraavasti: teollisuus vaihtaa oheistuotteita, tuotteet kunnostetaan tai valmistetaan uudestaan taikka kuluttajat valitsevat tuote-palvelu-järjestelmiä. Tavoitteena on minimoida resurssit, jotka putoavat pois kierrosta, jotta järjestelmä toimisi optimaalisesti.

Jotkin EU:n politiikat ja säädökset tarjoavat jo keinoja ja kannustimia, jotka vastaavat kiertotalouden mallia. EU:n jätelainsäädännön pohjana oleva jätehierarkia johtaa vähitellen siihen, että käytetään parempia vaihtoehtoja eli jätteen syntymisen ehkäisemistä ja tuotteiden valmistelua uudelleenkäyttöä ja kierrätystä varten ja pyritään estämään sijoittamista kaatopaikoille. Kemikaalipolitiikalla pyritään lopettamaan vähitellen erityistä huolta aiheuttavien myrkyllisten aineiden käyttö. Joissakin energiaan liittyvien tuotteiden

ekosuunnittelua koskeissa toimenpiteissä esitetään vaatimuksia käyttöiän kestosta sekä kierrätyksen helpottamisesta. Biotalousstrategialla¹¹ edistetään biologisten luonnonvarojen ja jätevirtojen kestäväää ja integroitua käyttöä elintarvikkeiden, energian ja biopohjaisten tuotteiden tuotannossa. Ilmastopolitiikalla luodaan kannustimia säästää energiaa ja vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä.

Yhteiset ja johdonmukaiset EU:n puitteet kiertotalouden edistämiseksi auttavat yhdistämään kyseiset osat Horisontti 2020 -puiteohjelman kanssa, jotta voidaan ottaa huomioon tutkimukseen ja innovointiin liittyvät haasteet¹².

Jotta voidaan tukea suunnittelua ja innovointia kiertotalouden edistämiseksi, komissio aikoo:

osoittaa EU:n tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti 2020 -puiteohjelmassa mahdollisuudet siirtymiseen kohti kiertotaloutta EU:n tasolla; tähän pyritään laaja-alaisilla innovaatiohankkeilla, joilla luodaan yhteistyötä arvoketjuissa ja niiden välillä; samalla pyritään edistämään taitojen kehittämistä ja tukemaan innovatiivisten ratkaisujen markkinasovelluksia;

luoda vahvempia kumppanuuksia, joilla tuetaan tutkimus- ja innovointipolitiikkaa kiertotaloutta varten;

helpottaa useamman kiertotalouden mallin kehittämistä tuotteita ja palveluja varten, mukaan lukien johdonmukaisempi tuotepolitiikka, ja kehittää edelleen ekosuunnitteludirektiivin soveltamista kiinnittämällä enemmän huomiota resurssitehokkuusperusteisiin, mukaan lukien tulevat ensisijaiset tuoteryhmät vuosien 2015–2017 työsuunnitelmassa; sekä

edistää kaskadiperiaatetta biomassan kestävässä käytössä siten, että otetaan huomioon kaikki biomassaa käyttävät toimialat, jotta biomassaa voidaan käyttää kaikkein resurssitehokkaimmalla tavalla.

2.2. Investointien vapauttaminen kiertotalouden ratkaisuihin

EU:n ja sen jäsenvaltioiden olisi edistettävä investointeja kiertotaloutta koskeviin innovaatioihin ja puututtava niiden käyttöönottoon ja rahoitusjärjestelmän uudistuksen valossa esteisiin, jotta voidaan hankkia enemmän yksityistä rahoitusta resurssitehokkuuteen. Viimeaikaisiin komission ehdotuksiin, jotka koskevat muita kuin taloustietoja koskevaa raportointia¹³, pitkän aikavälin rahoitusta¹⁴ ja ammatillisia lisäeläkerahastoja¹⁵, on sisällytetty vaatimuksia, joiden mukaan on annettava investoijille relevanttia ympäristötietoa ja pohdittava luonnonvarojen niukkuutta ja ilmastonmuutosta koskevia investointiriskejä.

Jotta voidaan vähentää investoijille koituvia riskejä, kehitteillä on innovatiivisia rahoitusvälineitä, kuten komission ja Euroopan investointipankin luonnonpääoman rahoitusjärjestely (Natural Capital Financing Facility, NCFF). Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet ovat myös tehokkaita välineitä yksityisen pääoman ja resurssitehokkuuteen tehtävien investointien hankkimiseksi. Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus SPIRE eli Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency (resurssi- ja

¹¹ COM(2012) 60.

¹² Katso tämän tiedonannon liite.

¹³ COM(2013) 207.

¹⁴ COM(2014) 168.

¹⁵ COM(2014) 167.

energiatehokas kestäväpohjainen prosessiteollisuus) sekä biopohjaisia teollisuudenaloja koskeva aloite edistävät aktiivisesti kiertotalouden tavoitteita.

Politiikalla on merkitystä myös oikeiden signaalien lähettämässä resurssitehokkuutta koskevista investoinneista, koska sillä voidaan poistaa ympäristön kannalta haitalliset tuet ja siirtää työhön kohdistuvaa verotusta pilaantumisen ja resurssien verotukseen. Ympäristöverouudistuksen edistymistä EU:n jäsenvaltioissa käsitellään talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa.

Jotta voidaan vapauttaa investoinnit kiertotalouteen, komissio aikoo:

jatkaa työtä lupaavilla aloilla, jotka yksilöitiin resurssitehokkuuden rahoitusta käsittelevässä pyöreässä pöydässä¹⁶, kuten innovatiiviset rahoitusvälineet; tarkoituksena on ottaa resurssikysymykset huomioon yritysten tilinpitosaännöissä, selventää rahoituslaitosten kestävyysvastuita (luottamusvelvollisuuksia), laatia menetelmiä yritysten "resurssistressitestejä" varten sekä tarkastella joukkolainamarkkinoiden mahdollisuuksia kanavoida lisärahoitusta resurssitehokkuushankkeisiin;

laatia ohjeita mahdollisuuksista, joita uudet julkisia hankintoja koskevat direktiivit tarjoavat ympäristöä säästävien julkisten hankintojen alalla, ja suositus, joka koskee seurantaan siitä, miten jäsenvaltiot onnistuvat saavuttamaan ympäristöä säästäviä julkisia hankintoja koskevan ohjeellisen 50 prosentin tavoitteen¹⁷, tukea innovatiivisia välineitä, kuten esikaupallisia hankintoja ja innovaatioiden julkisia hankintoja, ja helpottaa ympäristöä säästävien julkisten hankintojen verkostojen luomista viranomaisen keskuuteen; sekä

sisällyttää edelleen kiertotalouden painopistealueita EU:n rahoitukseen ja rohkaista jäsenvaltioita käyttämään ohjelmissa ja hankkeissa saatavilla olevaa EU:n rahoitusta kiertotalouteen, erityisesti Euroopan rakenne- ja investointirahastojen kautta.

2.3. Yritysten ja kuluttajien toimien hyödyntäminen ja pk-yritysten tukeminen

Yritykset ja kuluttajat ovat edelleen keskeisiä toimijoita siirtymisessä kohti kiertotaloutta. Arvoketjun alku- ja loppuvaiheen päätökset on liitettävä toisiinsa paremmin, jotta voidaan tarjota johdonmukaisia kannustimia tuottajien, investoijien, jakelijoiden, kuluttajien ja kierrättäjien välillä ja varmistaa kustannusten ja hyötyjen tasapuolinen jakautuminen. Markkinamekanismeja on käytettävä resurssien mahdollisimman tehokkaan jakamisen ja käytön varmistamiseksi, ja mikäli esiintyy markkinoiden häiriöitä tai innovaation pullonkauloja, näihin on puututtava. Lisäksi on kehitettävä toimivat uusiomateriaalimarkkinat. Erityisesti olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että yrittäjät pääsevät mahdollisille uusille, kiertotalouteen liittyville markkinoille, ja varmistettava, että työmarkkinoiden käytettävissä on tarvittava osaamispohja. Kuluttajien olisi pystyttävä tekemään tietoisia valintoja eri tuotteiden ympäristövaikutuksia koskevan tiedon perusteella.

Resurssitehokasta Eurooppaa käsittelevä foorumi on määrittänyt¹⁸, millaisia mahdollisuuksia yrityksillä on kiertotalouden eri vaiheissa, joissa materiaaleja voidaan syöttää takaisin tuotantoprosessiin, alkuperäisen toimitusketjun eri osissa tai muissa toimitusketjuissa. Näiden mahdollisuuksien määrittäminen perustuu kokemukseen onnistuneista aloitteista, joiden mittakaavaa voitaisiin suurentaa ja joita voitaisiin soveltaa laajemmin, ja niihin kuuluvat:

¹⁶ MEMO/13/110.

¹⁷ KOM(2008) 400.

¹⁸ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/documents/erep_manifesto_and_policy_recommendations_31-03-2014.pdf

tuotantovaiheessa: kestävät hankintastandardit, teollisuuden ja vähittäiskaupan vapaaehtoiset järjestelmät sekä teolliset symbioosit markkinoiden luomiseksi sivutuotteille;

jakeluvaiheessa: tiedotuksen parantaminen siitä, mitä resursseja tuotteet sisältävät ja miten niitä voidaan korjata tai kierrättää; tähän viitataan foorumin suosituksissa "tuotepassina"; sekä

kulutusvaiheessa: kulutukseen liittyvät yhteistyömallit, jotka perustuvat tuotteiden lainaamiseen, vaihtamiseen ja vuokraamiseen, sekä tuotepalvelujärjestelmät, joiden avulla saadaan enemmän arvoa alihyödynnetyistä omaisuudesta tai resursseista (esim. autot, välineet, asunnot).

Ekologista jalanjälkeä koskevassa pilottivaiheessa, jota käsiteltiin komission tiedonannossa "Sisämarkkinoiden luominen vihreille tuotteille"¹⁹, saatetaan yhteen sidosryhmät, jotta voidaan kehittää yhteinen sovittu tapa mitata tuotteiden ja organisaatioiden ympäristövaikutuksia. Pilottivaiheen jälkeen komissio arvioi, ovatko nämä menetelmät onnistuneita ja voidaanko niitä voidaan olemassa oleviin tai uusiin välineisiin tuotteiden ympäristövaikutusten parantamiseksi.

Tällaisia toimenpiteitä voitaisiin laajentaa, jotta voidaan varmistaa, että olemassa olevilla ja uusilla yrityksillä on hyvät perusolosuhteet ja tasapuoliset toimintaedellytykset ja ne voivat mukautua maailmanlaajuisiin merkittäviin resurssien megasuuntauksiin, palkita parhaita yrityksiä, rohkaista uusia yrittäjiä kehittämään tulevaisuuden liiketoimintaratkaisuja, testata näitä ratkaisuja markkinoilla ja tarjota kuluttajille uskottavaa tietoa. Euroopan kuluttaja-asioiden toimintaohjelmassa²⁰ käynnistetty eri sidosryhmien yhteinen prosessi on korostanut tarvetta tehokkaille työkaluille, joilla kuluttajia suojataan harhaanjohtavilta ja perusteettomilta ympäristöväitteiltä.

Työvoimalla on oltava asianmukaiset taidot, jotta voidaan varmistaa tehokas ja työllistävä siirtyminen²¹. Vihreää työllisyyttä koskevalla tiedonannolla²² luodaan puitteet vapauttaa mahdollisuudet, jotka resurssitehokkaalla kiertotaloudella on luoda työpaikkoja. Kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla viranomaisilla ja työmarkkinaosapuolilla on myös merkittävä rooli kohdistetun ja koordinoitun tuen kehittämisessä investointien, infrastruktuurin, teknologian ja taitojen muodossa; tällöin keskitytään erityisesti pk-yrityksen tarpeisiin. Niillä on myös hyvät mahdollisuudet helpottaa sitä, että kuluttajat siirtyvät valitsemaan kestävämpiä tuotteita ja palveluja, sekä edistää käytösmallien muuttumista.

Tukeakseen yritysten sekä erityisesti pk-yritysten ja kuluttajien toimia komissio aikoo:

jatkaa työtä vuoteen 2016 ulottuvan ekologista jalanjälkeä koskevan pilottivaiheen tulosten pohjalta ja määrittää, kuinka ympäristövaikutusten mittausta voidaan käyttää tuotteita ja prosesseja suunniteltaessa ja parannettaessa kuluttajille tarkoitettua tiedotusta ympäristön kannalta kestävästä valinnoista;

käynnistää laajan sidosryhmäyhteistyön koordinoinnin ja tukitoimien avulla, joita toteutetaan Horisontti 2020 -puiteohjelman ja sen välineiden puitteissa, mukaan lukien Euroopan innovaatio- ja teknologian instituutti (EIT), Euroopan rakenne- ja investointirahastot, ekoinnovoinnin toimintasuunnitelma, pk-yritysten vihreä toimintasuunnitelma ja Euroopan kuluttaja-asioiden toimintaohjelma;

¹⁹ COM(2013) 196 ja komission suositus 2013/179/EU.

²⁰ COM(2012) 225.

²¹ COM(2012) 173.

²² COM(2014) 446.

jatkaa raaka-aineita koskeviin eurooppalaisiin innovaatiokumppanuuksiin liittyviä sidosryhmien sitoumuksia, jotka liittyvät suoraan resurssitehokkuuteen;

tukea työpaikkojen luomista ja taitojen kehittämistä parannetun politiikan koordinoinnin kautta siten, että ohjataan eurooppalaista rahoitusta ohjelmiin ja järjestelmiin, joilla tuetaan vihreää kasvua, parannetaan tiedotusta ja seurantaa, mukaan lukien eurooppalainen ohjausjakso, ja työskennellään työmarkkinaosapuolten, koulutuslaitosten ja muiden sidosryhmien kanssa; sekä

tukea parhaiden käytäntöjen vaihtoa kansainvälisellä tasolla.

3. Jätepolitiikan ja -tavoitteiden nykyaikaistaminen: jäte resurssina

Jätteen muuntaminen resurssiksi on osa "kierron sulkemista" kiertotalousjärjestelmissä. Euroopan lainsäädännössä asetetut tavoitteet ovat olleet keskeisiä tekijöitä jätehuollon parantamisessa; niillä vauhditetaan innovointia kierrätyksessä ja uudelleenkäytössä, rajoitetaan sijoittamista kaatopaikoille, vähennetään resurssien hävikkiä ja luodaan kannustimia käyttäytymisen muutoksille. EU:ssa syntyy kuitenkin keskimäärin noin viisi tonnia jätettä henkeä kohti vuodessa ja hieman yli kolmannes siitä kierrätetään tosiasiallisesti.

Euroopan unioni on tehnyt poliittisen sitoumuksen²³, jonka mukaan vähennetään jätteen syntymistä, kierrätetään jäte siten, että siitä tulee raaka-aineiden merkittävä ja luotettava lähde unionissa, rajoitetaan jätteen hyödyntäminen energiana kierrätettäväksi kelpaamattomiin materiaaleihin ja lopetetaan jätteen sijoittaminen kaatopaikoille käytännöllisesti katsoen kokonaan. Viemällä jätepolitiikkaa eteenpäin saavutetaan merkittäviä etuja kasvulle ja työllisyydelle suhteellisen alhaisin kustannuksin tai ilman kustannuksia ja edistetään samalla ympäristön tilan parantamista. Maailmanlaajuisten markkinoiden osalta kunnianhimoisen jätepolitiikan odotetaan edistävän innovaatioita ja tekevän EU:n yrityksistä entistäkin kilpailukykyisempiä jätehuoltopalvelujen tarjoamisessa sekä tarjoavan markkinamahdollisuuksia EU:n viejille.

3.1. Jätetavoitteiden määrittäminen siirtymiseksi kierrätysyhteiskuntaan

Eurooppa on edistynyt merkittävästi jätteen muuntamisessa resurssiksi ja jätehuollon toteuttamisessa kestäväällä tavalla, esimerkiksi kierrättämällä. Tulokset vaihtelevat kuitenkin huomattavasti jäsenvaltioiden välillä. Kuusi jäsenvaltiota on jo käytännössä lopettanut yhdyskuntajätteen sijoittamisen kaatopaikalle. Se on vähentynyt 90 prosentista alle viiteen prosenttiin viimeisten 20 vuoden aikana, jo joillakin alueilla kierrätysasteet ovat kohonneet 85 prosenttiin. Joillakin muilla alueilla yli 90 prosenttia jätteestä sijoitetaan edelleen kaatopaikalle, ja alle viisi prosenttia kierrätetään.

Tarvitaan vahvoja poliittisia signaaleja, jotta saavutetaan pitkän aikavälin ennustettavuus investoinneille ja muutoksille, jotta materiaalit, kuten muov, lasi, metalli, paperi, puu, kumi ja muut kierrätettävät materiaalit saadaan uudestaan mukaan talouteen uusioraaka-aineina kilpailukykyisin hinnoin. Tällainen ennustettavuus saavutetaan vuoteen 2030 ulottuvalle kaudelle asetettavilla selkeillä kierrätystavoitteilla. Jätteiden erilliskeräys jätteiden syntypaikalla sekä luotettavat menetelmät kierrätysmäärien laskemiseksi varmistavat korkeatasoisen kierrätyksen ja auttavat kehittämään markkinoita korkeatasoisten uusioraaka-aineiden tarjontaa varten. Tätä varten olisi selkeytettävä olemassa olevaa mittausten menetelmää sen arvioimiseksi, mitä itse asiassa kierrätetään, koska jotkin jäsenvaltiot ilmoittavat tällä

²³ Ympäristöalan seitsemäs toimintaohjelma.

hetkellä kerätyn jätteen kierrätetyksi, vaikka näiden kahden vaiheen välillä on merkittävää materiaalihävikkiä. Kaiken kierrätettävän jätteen sijoittaminen kaatopaikalle estetään vuoteen 2025 mennessä. Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä lopettamaan kaatopaikalle sijoittaminen kokonaan vuoteen 2030 mennessä. Energian talteenotolla, mukaan lukien energian tuottaminen jätteistä ja biopolttoaineiden käyttö, on merkitystä sellaiselle jätteelle, jota ei voida käyttää uudelleen eikä kierrättää. Tämä edellyttää EU:ssa tällä hetkellä käytettävissä olevan, epätasaisesti jakautuneen energian talteenottokapasiteetin tehokkaampaa käyttöä sekä toimenpiteitä ylikapasiteetin välttämiseksi.

Onnistuneen täytäntöönpanon ansiosta EU:hun voidaan luoda yli 180 000 suoraa työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä niiden arvioidun 400 000 työpaikan lisäksi, jotka luodaan panemalla täytäntöön voimassa oleva jätelainsäädäntö²⁴. Näin voidaan vastata 10–40 prosenttiin raaka-aineen kysynnästä EU:ssa ja edistää samalla vuodelle 2030 asetettua EU:n tavoitetta vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä 40–62 hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuodessa.

Jotta voidaan vahvistaa taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöhyötyjä, joita yhdyskuntajätteen paremmasta huollosta saadaan, komissio ehdottaa, että:

- edistetään yhdyskuntajätteen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä niin, että se saadaan vähintään 70 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä;
- nostetaan pakkausjätteen kierrätysmäärä 80 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä; välitavoitteita ovat 60 prosenttia vuoteen 2020 mennessä ja 70 prosenttia vuoteen 2025 mennessä, mukaan lukien erityismateriaaleja koskevat tavoitteet;
- kielletään kierrätettävän muovin, metallin, lasin, paperin ja kartongin sekä biohajoavan jätteen sijoittaminen kaatopaikalle vuoteen 2015 mennessä; jäsenvaltioiden olisi pyrittävä lopettamaan kaatopaikalle sijoittaminen käytännössä vuoteen 2030 mennessä²⁵;
- edistetään korkealaatuisten uusioraaka-aineiden markkinoiden kehittämistä; tässä yhteydessä arvioidaan myös, mitä lisäarvoa saadaan perusteista, joiden mukaan määritellään se, milloin erityismateriaalit lakkaavat olemasta jätettä;
- selvennetään kierrätettyjä materiaaleja koskevaa laskentamenetelmää, jotta varmistetaan kierrätyksen korkea laatu.

3.2. Jätelainsäädännön yksinkertaistaminen ja parempi täytäntöönpano

Tavoitteet jättävät jäsenvaltioille joustavuutta sen suhteen, millä tavoin niihin päästään. Jäljellä on kuitenkin huomattavasti potentiaalia jätelainsäädännön täytäntöönpanon yksinkertaistamiseksi ja parantamiseksi edelleen kansallisella tasolla sekä tämänhetkisten erojen pienentämiseksi.

Vuonna 2012 komissio laati jätehuollon tulostaulun sekä etenemissuunnitelmat, joissa esitettiin erityiset suositukset niille jäsenvaltioille, joiden tulokset olivat heikoimpia. Komissio aikoo jatkossakin kiinnittää erityistä huomiota jäsenvaltioihin, joilla on pisin matka tavoitteisiin, ja se pyrkii yhdessä kyseisten jäsenvaltioiden kanssa puuttumaan täytäntöönpanon heikkouksiin varhaisessa vaiheessa.

²⁴ KOM(2014) 207.

²⁵ Tiettyä osuutta jäännösjätteestä ei voida hyödyntää ja se voidaan sen vuoksi sijoittaa kaatopaikalle, koska tällä hetkellä käytettävissä ei ole vaihtoehtoja käsittelyä. Tämä rajoitettaisiin viiteen prosenttiin.

Taloudelliset toimenpiteet ovat osoittautuneet ratkaiseviksi kansallisen jätehuollon parantamisessa. Erityisen hyödyllisiä ovat olleet kaatopaikka- ja jätteenpolttoverot, maksa itse omat jättekustannuksesi -järjestelmä ("pay-as-you-throw") ja laajennetut tuottajavastuujärjestelmät sekä paikallisviranomaisille tarkoitetut kannustimet, joilla edistetään jätteiden synnyn ehkäisemistä, uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. Tehokkaiksi ovat osoittautuneet myös kaatopaikalle sijoittamista koskevat kiellot. Vähimmäisvaatimusten asettaminen tuottajavastuujärjestelmille EU:n tasolla auttaa vähentämään kustannuksia ja poistamaan vaikeuksia, joita tuottajat kohtaavat, koska niiden on noudatettava useita kansallisia järjestelmiä EU:ssa.

Eurooppalaisella rahoituksella voidaan tukea jäsenvaltioiden pyrkimyksiä keskittyä integroituun jätehuoltoon, mukaan lukien erillinen keräys-, uudelleenkäyttö- ja kierrätysinfrastruktuuri. Sijoittamista kaatopaikalle tai erillistä polttoa ei tulisi tukea tulevaisuudessa.

Käytettävissä olevan jätehuoltokapasiteetin hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla EU:ssa edellyttäisi parempaa suunnittelua ja tietojenvaihtoa. Lisäksi olisi siedettävä sitä, että EU:ssa tapahtuu enemmän jätteiden siirtoja nykyaikaisempiin ja tehokkaisiin laitoksiin ainakin siirtymäjän toimenpiteenä.

Lisäksi käytettävissä on vielä mahdollisuuksia yhdenmukaistaa ja helpottaa kansallisen tason tietojen keräämistä ja niistä raportointia sekä parantaa tietojen luotettavuutta ja johdonmukaisuutta kaikkialla EU:ssa. Vahvistamalla yhteisiä indikaattoreita helpotetaan parempaa seurantaa ja jäsenvaltioiden tulosten vertailua²⁶.

Toimet, joilla edelleen yksinkertaistetaan jätelainsäädäntöä ja varmistetaan sen tuloksellisuus ja tehokkuus, perustuvat toimiin, joita jo toteutetaan jätepolitiikan hallinnollisten kustannusten vähentämiseksi esimerkiksi myöntämällä tietyille pk-yrityksille poikkeuksia takaisinottovaatimuksista tai edellyttämällä jätesiiroja koskevien sähköisten tietojen pakollista vaihtoa.

Sen varmistamiseksi, että EU:n lainsäädännöstä saatavat hyödyt saavutetaan yksinkertaistamisen ja paremman täytäntöönpanon avulla, komissio ehdottaa, että:

- puututaan jätetavoitteiden päällekkäisyyksiin ja yhdenmukaistetaan määritelmiä;
- yksinkertaistetaan merkittävästi jäsenvaltioiden raportointivelvoitteita, muun muassa selkeytetään ja yhdenmukaistetaan yhdyskunta-, kaatopaikka- ja pakkausjätettä koskevia tavoitteita;
- mahdollistetaan se, että jäsenvaltiot voivat myöntää pk-yrityksille tai yrityksille, jotka keräävät ja/tai kuljettavat hyvin pieniä määriä vaaratonta jätettä, poikkeuksia jättepuitedirektiivin yleisistä lupa- tai rekisteröintivaatimuksista;
- otetaan käyttöön vuosittainen raportointi, jossa kaikki jätteitä koskevat tiedot toimitetaan keskitetyn tietojen vastaanottopisteen kautta, ja yhdenmukaistetaan jätetilastot EU:n jätelainsäädännön vaatimusten kanssa samalla kun arvioidaan kansallisia menetelmiä tilastostandardien perusteella;
- edellytetään, että jäsenvaltioissa kehitetään sähköiset tietojen seurantarjestelmät ja kolmannen osapuolen suorittama tietojen todentaminen;

²⁶ Esimerkiksi yhdyskuntajätteen kierrätystavoitetta varten sallitaan neljä laskentamenetelmää. Valitusta menetelmästä riippuen tulokset voivat olla varsin erilaisia (noin 20 prosenttia).

- perustetaan varhaisvaroitusjärjestelmä sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi määräajassa;
- vahvistetaan vähimmäistoimintaolosuhteet laajennetuille tuottajavastuujärjestelmille, joita voitaisiin kehittää edelleen kansallisella tasolla tai EU:n ohjeissa ja edistetään taloudellisten välineiden käyttöä jäsenvaltioissa; sekä
- edistetään suoria investointeja jätehuoltovaihtoehtoihin, jotka ovat jätehierarkiassa korkealla (jätteiden syntymisen estäminen, uudelleenkäyttö, kierrätys).

3.3. Erityisten jäteongelmien ratkaiseminen

Tarvitaan räätälöityjä ratkaisuja niitä erityisiä jäteongelmia varten, joista aiheutuu resurssien merkittävää hukkaa tai merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Jätteen syntymisen ehkäiseminen: Ensisijaisena tavoitteena kiertotalouden kaikissa vaiheissa olisi varmistettava, että jätettä syntyy vähemmän. Jäsenvaltiot ovat hiljattain hyväksyneet ohjelmia jätteen syntymisen ehkäisemiseksi, kuten jätepuitedirektiivissä edellytetään, ja ohjelmat ovat parhaillaan Euroopan ympäristökeskuksen tarkasteltavina. Niiden arvioinnin jälkeen komissio laatii aloitteita, joilla edistetään jätteen syntymisen ehkäisemisen hyviä käytäntöjä EU:ssa.

Merien roskaantuminen: Meriin joutuvat roskat likaavat rannat, aiheuttavat harmia merien eliöstölle ja aiheuttavan pitkäaikaisen jäteongelman, jonka ratkaiseminen on kallista. Seitsemännessä ympäristöalan toimintaohjelmassa kehoitetaan asettamaan unionin laajuinen määrällinen vähennystavoite, jota tuetaan ongelman lähteellä toteutettavilla toimilla.

Mikäli tarkistetussa EU:n jätelainsäädäntöpaketissa esitetyt toimenpiteet pantaisiin täytäntöön kaikilta osin, voitaisiin vähentää merien roskaantumista 13 prosentilla vuoteen 2020 ja 27 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Tätä koskevien vähennystavoitteiden asettaminen vuodelle 2020 antaisi selkeän signaalin jäsenvaltioille, jotka parhaillaan kehittävät toimenpiteitä ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi vuoteen 2020 eli meristrategiapuitedirektiivissä asetettuun määräaikaan mennessä. Se vauhdittaisi myös meren roskaantumista koskevien toimintasuunnitelmien kehittämistä alueellisten meriyleissopimusten puitteissa. Muut EU:n tason toimenpiteet, joissa otetaan huomioon muun muassa vastaanottolaitteista satamissa annetun direktiivin²⁷ käynnissä olevan arvioinnin tulokset, edistävät myös tavoitteen saavuttamista. Vähennystavoitteen toinen vaihe suunnitellaan ajoissa, ja se perustuu muihin maalla ja merellä sijaitsevien lähteiden vähennyspotentiaalin lisäanalyysiin. Siinä otetaan huomioon Rio+20-konferenssissa tehty sitoumus, jonka mukaan meren roskaantumista on vähennettävä huomattavasti vuoteen 2025 mennessä.

Rakennus- ja purkujäte: Kierrätettyjen materiaalien markkinat ovat keskeisiä rakennus- ja purkujätteen kierrätysasteen parantamiselle. Rakennus- ja purkujätteen paremman huollon suunnittelu, rakennusmateriaalien suurempi kierrätettävyyys ja niissä käytetyn kierrätetyn materiaalin suurempi osuus sisällytetään osaksi rakennusten ympäristötehokkuuden arvioimisen puitteita, kuten komission tiedonannossa "Rakennusalan resurssitehokkuuden parantaminen"²⁸ esitetään.

Lisäksi ehdotetussa varhaisvaroitusjärjestelmässä jäsenvaltioiden tuloksia verrataan tavoitteeseen siitä, että materiaalista kierrätetään 70 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

²⁷ Direktiivi 2000/59/EY

²⁸ COM(2014) 445.

Toimenpiteisiin sisältyy korotettuja kaatopaikkamaksuja rakennus- ja purkujätteelle sekä lajitteluun liittyviä lisävelvoitteita merkittävillä purkualueilla uusiomateriaalien laadun parantamiseksi.

Elintarvikejäte: Arvioiden mukaan jopa 30 prosenttia kaikesta eri puolilla maailmaa tuotettavasta ruuasta menee hukkaan. Komissio harkitsee esittävänsä erityisiä ehdotuksia elintarvikkeiden haaskauksen vähentämiseksi.

Vaaralliset jätteet: Vaarallisen jätteen asianmukainen huolto on edelleen haasteellista. Tämän jätevirran tosiasiallista käsittelyä koskevat tiedot ovat osittain puutteellisia. Ensimmäisenä vaiheena vahvistetaan kirjanpitoa ja jäljitettävyyttä perustamalla vaarallista jätettä koskevia rekistereitä ja määrittämällä jäsenvaltioiden vaarallisen jätteen huoltojärjestelmien kapasiteetit ja pullonkaulat. Näitä rekistereitä voidaan vähitellen laajentaa muuntotyyppeihin jätteeseen, kuten useissa jäsenvaltioissa jo on tehty.

Muovijäte: Muovin tuotannon odotetaan EU:ssa lisääntyvän noin viidellä prosentilla vuodessa. Samalla ainoastaan 24 prosenttia muovijätteestä kierrätetään, 50 prosenttia sijoitetaan kaatopaikalle ja loput poltetaan. Komissio järjesti vuonna 2013 muovijätettä koskevan julkisen kuulemisen²⁹. Siinä tuotiin esiin runsaasti mahdollisuuksia muovin käyttämiseksi kestävämmällä tavalla ja kannatettiin vahvasti kaatopaikalle sijoittamisen lopettamista sekä muovien ja muovituotteiden parempaa suunnittelua. Komission tuore ehdotus, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa muovikassien käyttöä³⁰, ja tässä tiedonannossa esitetyt ehdotukset kierrätyksen lisäämisestä ja kaatopaikalle sijoittamisen lopettamiselle ovat merkittäviä toimia muovijätteen huollon kannalta.

Kriittisten raaka-aineiden kierrätys: Vaikka kaikki raaka-aineet ovat tärkeitä, kriittiset raaka-aineet ansaitsevat erityishuomiota, koska niiden maailmanlaajuinen tuotanto keskittyy muutamiin maihin. Nämä raaka-aineet ovat huonosti korvattavissa muilla, ja niiden kierrätysasteet ovat alhaisia. Komissio edistää kriittisten raaka-aineiden tehokasta käyttöä ja kierrätystä raaka-aineita koskevan aloitteen³¹ ja raaka-aineiden eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden puitteissa.

Laittomat jätteiden siirrot: Komissio vahvistaa toimia, joilla varmistetaan asiaa koskevan EU:n lainsäädännön noudattaminen. Erityisesti tämä koskee jätteiden siirrosta annettua asetusta (EY) N:o 1013/2006, sellaisena kuin se on hiljattain muutettuna, jotta voidaan vahvistaa jätteiden siirtojen tarkastuksia.

Fosforin kierrätys: Fosfori on elintärkeä resurssi elintarvikkeiden tuotannossa, mutta siihen liittyy merkittäviä toimitusvarmuusriskejä, ja sen tämänhetkisestä käytöstä aiheutuu jätettä ja häviöitä sen elinkaaren kaikissa vaiheissa. Komissio laatii parhaillaan puitteita lisätoimille käyttäen perustana kuulemista koskevaa tiedonantoa fosforin kestävästä käytöstä³².

Erityisjätteisiin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi komissio:

ehdottaa tavoitetta, jonka mukaan pyritään vähentämään **merien roskaantumista** 30 prosentilla vuoteen 2020 mennessä kymmenen yleisimmän rannoilta löytyvän roskatyyppin sekä mereltä löytyvien kalastusvälineiden osalta; luetteloa mukautetaan EU:n neljän merialueen mukaan;

²⁹ COM(2013) 123.

³⁰ COM(2013) 761.

³¹ KOM(2011) 25.

³² COM(2013) 517.

suunnittelee toimenpiteitä, joilla vauhditetaan **rakennus- ja purkujätteistä** saatavien kierrätettyjen materiaalien markkinoita, ja laatii yhteiset EU:n puitteet rakennusten ympäristötehokkuuden arvioimiseksi;

ehdottaa, että jäsenvaltiot laativat kansallisia strategioita elintarvikkeiden haaskauksen estämiseksi ja pyrkivät varmistamaan, että **elintarvikkeiden haaskausta** valmistus-, jälleenmyynti-, jakelu-, ravitsemispalvelu- ja ravintola-alalla sekä kotitalouksissa vähennetään ainakin 30 prosentilla vuoteen 2025 mennessä;

harkitsee, olisiko kaikissa jäsenvaltioissa laadittava asianmukaiset rekisterijärjestelmät ainakin **vaaralliselle jätteelle**;

ehdottaa kevyiden **muovikassien** vähentämistä koskevan ehdotuksensa lisäksi, että muovin sijoittaminen kaatopaikalle kiellettäisiin vuoteen 2025 mennessä;

ehdottaa, että jäsenvaltioiden on sisällytettävä kansallisiin jätehuoltosuunnitelmiinsa toimenpiteet sellaisen jätteen keräämiseksi ja kierrättämiseksi, joka sisältää huomattavia määriä kriittisiä raaka-aineita; sekä

harkitsee laativansa politiikan puitteet **fosforille**, jotta voidaan lisätä sen kierrätystä, edistää innovaatioita, parantaa markkinaolosuhteita ja sisällyttää sen kestävä käyttö lannoitteita, elintarvikkeita, vettä ja jätettä koskevaan EU:n lainsäädäntöön.

4. Resurssitehokkuustavoitteen asettaminen

Jäsenvaltiot ja Euroopan parlamentti sopivat seitsemännessä ympäristöalan toimintaohjelmassa, että Euroopan unionin olisi vahvistettava indikaattorit ja tavoitteet resurssitehokkuudelle ja arvioitava, onko eurooppalaiseen ohjausjaksoon syytä sisällyttää pääindikaattori ja -tavoite. Laajojen kuulemisten jälkeen mahdolliseksi resurssituottavuuden tavoitteeksi on yksilöity resurssituottavuus mitattuna BKT:n ja raaka-aineiden kulutuksen välisenä suhteena³³.

Mikäli EU ja sen jäsenvaltiot vahvistaisivat realistisen tavoitteen resurssituottavuuden lisäämiseksi, tämä keskittäisi poliittista huomiota ja vapauttaisi tähän asti laiminlyötyä potentiaalia, joka kiertotaloudella on kestävä kasvun ja työllisyyden luomiseksi. Lisäksi parannettaisiin EU:n politiikan johdonmukaisuutta. Tämä olisi oikeasuhtainen tapa varmistaa johdonmukaisuus ja edistää toimia.

EU:n ennustetaan jo parantavan resurssituottavuuttaan 15 prosentilla vuosina 2014–2030, mikäli toiminta jatkuu entisellään. Mikäli käytettäisiin älykästä politiikkaa edistämään siirtymistä kohti kiertotaloutta, kuten Euroopan energiatehokkuusfoorumi on kehottanut, tämä määrä voitaisiin kaksinkertaistaa. Resurssituottavuuden lisääminen 30 prosentilla vaikuttaisi merkittävästi kasvun kestävyysulottuvuuteen, mutta sillä olisi myös myönteinen vaikutus työpaikkojen luomiseen ja BKT:n kasvuun³⁴.

Teollisuus hyötyisi tästä resurssituottavuuden parannuksesta parantuneen kilpailukyvyn ansiosta³⁵. Resurssikustannukset muodostavat usein merkittävän osan teollisuuden

³³ RMC on yhteenvedoindikaattori, jolla mitataan (tonneina) kaikki taloudessa käytettävät materiaaliressurit, samalla kun otetaan huomioon tuontiin sisältyvä resurssien käyttö. Tällä hetkellä se on käytettävissä EU:n ja joidenkin jäsenvaltioiden osalta. Maat, joissa RMC ei ole vielä käytettävissä, voivat käyttää DMC:tä (omaa materiaalinkulutusta).

³⁴ SWD (2014) 211.

³⁵ Sidosryhmät ovat pitäneet parempana RMC:tä resurssien käytön mittana, koska se mittaa resurssien käytön sekä tuoduissa että kotimaisissa tuotteissa ja mahdollistaa siten tasapuolisen vertailun niiden resurssitehokkuuden välillä.

kustannusrakenteesta, ja teollisuus tarvitsee sujuvia ja ennustettavissa olevia toimituksia³⁶. Resurssitehokkuudesta saataisiin sekä välittömiä taloudellisia etuja että pitkän aikavälin strategisia hyötyjä, koska lisääntyvä maailmanlaajuinen kysyntä nostaa resurssien hintoja ja lisää niiden epävakaisuutta. Resurssitehokkuus auttaisi siten EU:ta saavuttamaan sen uudelleenteollistamista koskevan tavoitteen.

EU:n tason resurssitehokkuustavoite, joka ei ole sitova, voisi kannustaa niitä jäsenvaltioita, joilla ei vielä ole kansallisen tason tavoitetta, kehittämään toimenpiteitä, joissa otetaan huomioon resurssien käyttö. Se johtaisi tasapainoisempiin toimenpiteisiin, joissa otetaan huomioon laajemmat taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölle koituvat seuraukset ja joilla korjataan tämä puute.

Jäsenvaltiot olisivat vapaita etsimään tasapainon sellaisten politiikkojen ja toimien välillä, jotka ovat talouden ja ympäristön kannalta hyödyllisimpiä ja linjassa laajempien poliittisten tavoitteiden kanssa. Näin tehdessään ne hyötyisivät monista erilaisista jo testatuista, mutta ei laajasti käytetyistä, hyvistä käytännöistä, joita ne voisivat mukauttaa ja räätälöidä omien tarpeidensa ja olosuhteidensa mukaisesti. Eurooppa 2020 -strategiaa tarkastellaan parhaillaan uudestaan³⁷. Tämän tukena on julkinen kuuleminen, jossa kootaan näkemyksiä sen kehittämisestä. Komissio katsoo sen vuoksi, että kaikki mahdolliset päätökset resurssituottavuuden tavoitteen asettamisesta olisi tehtävä tämän uudelleentarkastelun yhteydessä sen jälkeen, kun on otettu huomioon julkisen kuulemisen tulokset yhdessä Euroopan energiatehokkuusfoorumin suositusten kanssa.

Sen varmistamiseksi, että politiikan tekijät ovat tietoisia ympäristöön kohdistuvien resurssipaineiden yleisestä tilanteesta, on otettava huomioon muita indikaattoreita, erityisesti veden käyttö ja rajalliset maavarat. Eurostat on julkaissut resurssitehokkuuden tulostaulua vuodesta 2013 osana Eurooppa 2020 -indikaattoreita³⁸. Se on tarkoitettu seuramaan, miten etenemissuunnitelma kohti resurssitehokasta Eurooppaa pannaan täytäntöön, tiedottamaan yhteydestä resurssien välillä ja saamaan sidosryhmät enemmän mukaan prosessiin, jolla mitataan yhteiskunnallista edistymistä BKT:tä laajemmalti.

Jotta voidaan vapauttaa resurssitehokkuuden potentiaali kestävän kasvun yhteydessä:

- komissio ottaa huomioon Euroopan energiatehokkuusfoorumin suositukset resurssitehokkuustavoitteesta sekä tulokset, jotka saadaan julkisessa kuulemisessa Eurooppa 2020 -strategian käynnissä olevasta uudelleentarkastelusta;
- samaan aikaan kehitetään edelleen resurssitehokkuuden tulostaulua, jota käytetään seuraamaan muiden resurssien kuin hiilen ja materiaalien (erityisesti maan ja veden) käyttöä; ja
- kansallisten tilastotoimistojen olisi pyrittävä luomaan yhteisesti hyväksytyt menetelmät Euroopan tilastojärjestelmässä, jotta voidaan laskea raaka-aineiden kulutus kansallisella tasolla.

³⁶ Tuoreet teräs- ja alumiiniteollisuutta koskevat tutkimukset osoittavat, että raaka-aineet muodostavat noin 30–40 prosenttia kyseisten alojen kustannusrakenteesta, mikä on enemmän kuin esimerkiksi työkustannukset.

³⁷ COM(2014) 130, 19.3.2014; Älykästä, kestävää ja osallistavaa kasvua edistävän Eurooppa 2020 -strategian arviointi.

³⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/ree_scoreboard.